

Рішення спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада ДФ 70.895.077 Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, прийняла рішення про присудження **Барабановій Діані Анатоліївні** ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право на підставі прилюдного захисту дисертації – **«Надання доказів підозрюваним (обвинуваченим) як спосіб захисту у кримінальному провадженні»**.

«10» березня 2026 року.

БАРАБАНОВА Діана Анатоліївна, 1996 року народження, громадянка України. Освіта вища: у 2019 році з відзнакою закінчила Національний університет «Одеська юридична академія», спеціальність «Правоохоронна діяльність», кваліфікація – магістр права.

З вересня 2025 року до теперішнього часу працює за сумісництвом на посаді викладача Комунального закладу вищої освіти Київської обласної ради «Академія мистецтв імені Павла Чубинського».

Аспірантка Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Дисертацію виконано у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький.

Науковий керівник – КРУШИНСЬКИЙ Сергій Антонович, кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

Здобувачка має 11 наукових публікацій, зокрема: три наукових статті в наукових виданнях, що включені до переліку наукових фахових видань України, вісім тез доповідей на наукових конференціях, одна теза доповіді на круглому столі:

1. Барабанова Д. А. Проблеми реалізації права підозрюваного (обвинуваченого) на подання доказів. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 1. С. 697-701.

2. Barabanova D. A. Procedural status of the suspect, the accused: essence, structure and temporal boundaries. *Наука і техніка сьогодні*. 2025. № 11 (52). С. 34-45.

3. Барабанова Д. А. Правова природа та доказове значення вербальних повідомлень підозрюваного під час проведення слідчих (розшукових) дій. *Наукові перспективи*. 2025. № 11 (65). С. 1073-1082.

4. Барабанова Д. А. Надання доказів у кримінальному провадженні: відмежування від інших понять. *Актуальні проблеми юридичної науки: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцять перші осінні юридичні читання»* (м. Хмельницький, 06 жовтня 2022 року). Хмельницький: ХУУП імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 324-325.

5. Барабанова Д. А. Окремі аспекти тлумачення права на захист у практиці Європейського суду з прав людини. *Управлінські та правові засади забезпечення розвитку України як європейської держави: збірник тез XXVII щорічної звітної наукової конференції науково-педагогічних працівників, докторантів та аспірантів ХУУП імені Леоніда Юзькова* (м. Хмельницький, 10 березня 2023 року). Хмельницький: ХУУП імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 41-42.

6. Барабанова Д. А. Правило Міранди і свобода від самовикриття. *Теоретико-прикладні проблеми юридичної науки на сучасному етапі реформування кримінальної юстиції: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції* (м. Хмельницький, 26 червня 2023 року). Хмельницький: ХУУП імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 40-42.

7. Барабанова Д. А. Тлумачення свободи від самовикриття у практиці Європейського суду з прав людини та Верховного Суду. *Актуальні проблеми юридичної науки: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцять другі осінні юридичні читання»* (м. Хмельницький, 13 жовтня 2023 року). Хмельницький: ХУУП імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 216-218.

8. Барабанова Д. А. Правова природа надання підозрюванім (обвинуваченим) доказів у кримінальному провадженні. *Актуальні проблеми юридичної науки. Забезпечення правопорядку в Україні та світі: виклики сьогодення: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції «Двадцять треті осінні юридичні читання»* (м. Хмельницький, 18 жовтня 2024 року). Хмельницький: ХУУП імені Леоніда Юзькова, 2024. С. 118-119.

9. Барабанова Д. А. Проблеми примусового отримання доказів від підозрюваного. *Права людини в глобалізованому світі: сучасний стан, шляхи реалізації та механізми захисту: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Харків, 25 квітня 2025 року). Харків: ДБУ, 2025. С. 426-430.

10. Барабанова Д. А. Проблеми надання підозрюванім біологічних зразків для експертного дослідження. *Теоретико-прикладні проблеми юридичної науки на сучасному етапі реформування кримінальної юстиції: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції* (м. Хмельницький, 30 травня 2025 року). Хмельницький: ХУУП імені Леоніда Юзькова, 2025. С. 109-110.

11. Krushynskiy S., Varabanova D. The subject of evidence providing by suspect and accused in criminal proceedings in Ukraine. *New Horizons in Research and Development: Proceedings of the International Scientific Conference* (Rotterdam, Netherlands, 24 July 2025). Bookmundo, 2025. P. 110-112.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Рецензент – НАЛУЦИШИН Віктор Володимирович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. В дисертаційному дослідженні міститься чимало пропозицій щодо удосконалення кримінального процесуального законодавства, які узагальнені в додатку Б у вигляді законопроекту. Водночас, здобувачка не подавала зазначені пропозиції для розгляду до комітету ВРУ з питань правової політики, що на думку рецензента було б гарним прикладом впровадження результатів дослідження.

2. Підрозділ 3.2. дисертації присвячений порядку надання підозрюваним (обвинуваченим) речей і документів у стадії досудового розслідування тасудових стадіях кримінального провадження. Водночас, авторка розглядає лише проблеми надання доказів в стадіях підготовчого провадження в суді першої інстанції і судового розгляду, оминаючи увагою інші судові стадії кримінального провадження. Такий підхід потребує додаткового пояснення.

3. З метою вдосконалення національного законодавства, особливо щодо гарантії прав учасників процесу (свідків, потерпілих, підозрюваних (обвинувачених)), посилення захисту прав та інтересів особи на всіх етапах провадження, а також адаптації до міжнародних стандартів задля інтеграції в європейське правове поле, дисертантці варто було б звернутися до питань кримінально-процесуального регулювання надання доказів підозрюваним (обвинуваченим) як способу захисту у кримінальному провадженні в зарубіжних державах».

Рецензент – ВОЛКОТРУБ Сергій Григорович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Виступ позитивний із зауваженнями:

«Потребує додаткової аргументації підходи автора щодо розгляду права на захист як об'єктивного і суб'єктивного. Видається, що йдеться право людини тому воно є суб'єктивним, тобто людина володіє ним без потреби вчинення будь-яких дій щодо його набуття, в чому потреба розгляду як об'єктивного права відпадає.

У роботі досліджуються пояснення підозрюваного як відомості, які він повідомляє під час слідчих дій, але залишається не зовсім зрозумілим, як саме авторка визначає правову природу пояснень особи в ході дізнання, чи охоплює поняття «надання доказів» згадані пояснення.

Дисертантка стверджує, що показання можуть бути отримані лише в ході допиту (С.5, 84, 112, 188), тому залишається відкритим і неоднозначно вирішеним питання щодо доказового значення, а також і правової природи

в цілому, саме усних повідомлень осіб, зроблених ними під час слідчих (розшукових) дій інакших ніж допит, насамперед пред'явлення для впізнання, слідчого експерименту, обшуку, огляду тощо. Іншими словами, показаннями такі усні повідомлення авторка не визнає, але з іншого боку – повідомлення осіб під час слідчих (розшукових) дій аж ніяк не є матеріальними слідами події кримінального правопорушення і тому, яким саме джерелом доказів згадані пояснення є, їх доказове значення – залишається не зовсім зрозумілим».

Офіційний опонент – КОВАЛЬЧУК Сергій Олександрович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального процесу та криміналістики Івано-Франківського інституту «Одеська юридична академія». Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. У рубриці наукової новизни «удосконалено» дисертантка вказує на розробку нею класифікації показань підозрюваного (обвинуваченого) за декількома критеріями, у тому числі поділяє їх залежно від джерела сприйняття на два види: показання на основі власного сприйняття та показання з чужих слів (стор. 25). Класифікація показань підозрюваного, обвинуваченого на підставі зазначеного класифікаційного критерію знаходить відображення в підрозділі 2.1 (стор. 97), висновках до розділу 2 (стор. 146) і висновках до дисертації (стор. 187). Обґрунтовуючи доцільність обрання наведеного класифікаційного критерію, здобувачка констатує відсутність у кримінальному процесуальному законі прямої заборони на давання підозрюваним, обвинуваченим показань із чужих слів, але водночас відзначає існування високого ризику умисного викривлення повідомлення іншої особи, вигадування відомостей, посилення на чужі слова для формування альтернативної версії події тощо (стор. 97). Наведена авторкою аргументація свідчить про наявність істотних сумнівів у достовірності показань підозрюваного, обвинуваченого, які надаються ними із чужих слів. У зв'язку під час захисту дисертації можливість використання таких показань потребує додаткового обґрунтування.

2. У підрозділі 1.2 дисертації здобувачка звертається до розкриття мети кримінального процесуального доказування та, з урахуванням проведеного дослідження пропонує викласти частину 2 статті 91 КПК України у такій редакції: «Доказування полягає у збиранні, перевірці, оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження в обсязі достатньому для прийняття законних, обґрунтованих, справедливих процесуальних рішень». Аналогічна редакція зазначеної норми наведена в додатку Б «Проект Закону України «Про внесення змін та доповнень до Кримінального процесуального кодексу України» (щодо удосконалення регулювання права на захист та права на надання доказів)» (стор. 239). Проте, на думку офіційного опонента, запропонований підхід до нормативної дефініції кримінального процесуального доказування підлягає уточненню з урахуванням декількох моментів. По-перше, потрібно враховувати, що докази використовуються

не лише обґрунтування відповідних процесуальних рішень, але й для перевірки раніше отриманих і збирання нових доказів, обґрунтування сторонами кримінального провадження відстоюваних ними правових позицій тощо. По-друге, в контексті вимог до процесуальних рішень необхідно взяти до уваги вмотивованість, а також враховувати, що справедливість перебуває в тісному взаємозв'язку із законністю та значною мірою відображає її моральний вимір, у зв'язку з чим вбачається більш доречним вести мову про законність, обґрунтованість і вмотивованість процесуальних рішень.

3. У підрозділі 3.1 авторка звертається до дослідження права сторони захисту отримувати речі та документи шляхом їх вилучення в ході тимчасового доступу до цих речей і документів. При цьому дисертантка констатує, що у випадках, коли сторона захисту вилучить певні речі чи документи, які можуть бути використані для підтвердження винуватості підозрюваного (обвинуваченого) у вчиненні кримінального правопорушення, цілком природно може виникнути бажання приховати, знищити або спотворити такі докази, а тому кримінальний процесуальний закон повинен передбачати гарантії від подібних зловживань (стор. 157-158). Водночас, відповідні гарантії здобувачкою не розкриваються, у зв'язку з чим під час захисту дисертації хотілося б почути її думку з цього питання.

4. Авторка детально розкриває процесуальні властивості доказів, які надаються стороною захисту (належність, допустимість і достовірність), та доходить низки слушних висновків, а саме: визнає єдиною вимогою, яка може пред'являтися до речей і документів, наданих підозрюваним слідчому, прокурору, їх належність (с. 166); розглядає як єдиний критерій, відповідно до якого має визначатися допустимість доказів, зібраних стороною захисту, дотримання прав інших осіб (стор. 26, 53, 155); залежно від відповідності змісту показань підозрюваного, обвинуваченого реальній дійсності здійснює їх класифікацію на правдиві (достовірні) та неправдиві (недостовірні), які у свою чергу поділяє на помилкові і завідомо неправдиві (зокрема, обмову, самообмову) (стор. 25, 93, 146, 187) тощо. Проте, на думку офіційного опонента, проведене дисертанткою дослідження процесуальних властивостей доказів, які надаються стороною захисту, не вичерпує всі аспекти цієї проблематики. По-перше, в контексті дослідження належності та допустимості таких доказів авторкою недостатньо враховано норму частини 2 статті 92 КПК України, відповідно до якої обов'язок доказування належності та допустимості доказів, даних щодо розміру процесуальних витрат та обставин, які характеризують обвинуваченого, покладається на сторону, що їх подає. По-друге, поза увагою здобувачки залишилося розкриття проблематики достовірності речей і документів, що надаються стороною захисту».

Офіційний опонент – ФІГУРСЬКИЙ Володимир Михайлович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального процесу і криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. На с. 112–113 роботи дисертантка зазначає, що ЄСПЛ у своїй практиці надає автономне тлумачення поняттю «показання», поширюючи його на будь-які твердження, які робить підозрюваний під час процесуальних дій. Водночас, в інших положеннях дисертації, зокрема й тих, які винесені у наукову новизну, показання і пояснення розмежовуються. Зокрема на с. 26 та висловлено підхід, відповідно до якого як під час досудового розслідування, так і в судовому провадженні підозрюваний (обвинувачений) може надавати вербальні відомості у формі: а) показань (якщо вони надаються під час допиту або одночасного допиту декількох осіб); б) пояснень (якщо вони надаються в процесі інших слідчих (розшукових) або судово-слідчих дій. Відповідно, постає питання, чи не суперечить запропонований авторкою підхід тлумаченню поняття «показання» ЄСПЛ.

2. На с. 120–121 дисертантка розмірковує над можливістю проведення прямого і перехресного допиту обвинуваченого. Зазначена ідея цікава, але водночас, дискусійна, адже щодо допиту обвинуваченого законодавець наразі взагалі не передбачає використання термінів «прямий» і «перехресний». Відповідно до чинного КПК України допит обвинуваченого починається з пропозиції головуючого надати показання щодо кримінального провадження, після чого обвинуваченого першим допитує прокурор, а потім захисник. Тому ідея щодо проведення допиту обвинуваченого прокурором за правилами прямого допиту, а захисником – за правилами перехресного допиту потребує додаткової аргументації, зокрема, в частині меж можливого використання навідних запитань стороною захисту.

3. На с. 143–145 авторка піднімає досить складне і дискусійне питання про те, чи можуть суди робити так звані «негативні висновки», виходячи з мовчання обвинуваченого, тобто, чи можна мовчання використати проти особи. При цьому зроблено висновок, що під час вирішення питання щодо вимоги від підозрюваного (обвинуваченого) пояснень певних обставин, у кожному конкретному випадку слід з'ясувати, чи достатньо вагомими є надані стороною обвинувачення докази для того, щоб потребувати відповіді. У зв'язку з цим, на мій погляд, доречно було б запропонувати більш чіткий алгоритм вирішення такої ситуації для суду, який би синхронізував практику ЄСПЛ з українськими процесуальними стандартами, забезпечував гарантії права на свободу від самовикриття і, відповідно, права на справедливий суд».

Голова ради – **ЦИГАНЮК Юлія Володимирівна**, докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри кримінального права та процесу Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Виступ позитивний без зауважень.

Результати голосування: «За» **5** членів ради,
«Проти» **НЕМАЄ**.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує **БАРАБАНОВІЙ Діані Анатоліївні** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Голова спеціалізованої
вченої ради ДФ 70.895.077

Юлія ЦИГАНЮК